piciant: igitur etſi ſubditi perfecti oculos collocent verſus licitos reſpectus; debent ſcire Prælati, ubi dirigunt oculos. Vernaculè: *Deben ſaber los Prelados, adonde ponen los ojos.* Hæc eſt Superiorum vigilantia, & inferiorum cuſtodia: etenim cum hi dirigi debeant à Præſide, & non iter ſit, quod à propria voluntate; à recto debiant quantumvis oculos habeant, ſi ſeſe ducant. Videtur enim ſemita recta, quæ non tuta: quandoquidem vel iter in perfectionem, quod rectum; ſine nutu Superiorum, eſt præcipitium. Oculos utrique habent, ut utrique vigilent: igitur ſubditi à rectitudine averterent oculos, ſi cogitarent ſuperiores cæcos. *Plena oculis antè & retrò. Intùs plena ſunt oculis & requiem non habebant.* Nequibant, gaudere requie, dum ſubditorum premebantur regimine: igitur ratio pro illis coram iudicis throno reddenda, non ſinebant in requiem claudere lumina. Ipſi pervigilant, quaſi rationem pro animabus reddituri, etiam feſsi præ labore: equidem minimè vigilabunt inferiores, ſi dormiunt Præſides.

Directio à propia volũtate eſt in errore.

Verſ. 8. *Præſes vel dormiens, nõ quieſcit.*

13 *Plena oculis antè, & retrò.* Sibi & ſubditis; quia habere debent & ſubditos coram oculis: imò ne errent, quia Superiores non vident, & perfecta ſit cuſtodia; etiam in occipitio collocantur lumina. Facies Præſidum & excitat dormitantem negligentiam, & ſubditorum compeſcit audaciam: antèque & retrò Præſidis collocantur pervigiles oculi; nequis, ſi fugerit, credat, fugere faciem Prælati. *Antè & retrò, & intùs plena ſunt oculis.* Quorſùm intùs, ſi totum corpus exteriùs? Ut ſe reſpiciant, dum aliena in correctionem notant? Dicit Glorioſus N. Benedictus, d. cap. 2. *Cùm de admonitionibus ſuis emendationem alijs ſubminiſtrat; ipſe efficitur à vitijs emendatus.* Frons ſine rubore perfricta, qui carpit in ſe carpenda. Verba tunc languida, imò mortua, quia nihil increpat; ubi qui damnandus eſt damnat, levi vulnere pectoris tumores percutit, ne ſe vulneret: igitur ſi cognoſcit ægitudinem, hæret: & deſperatus iacet, ſi non cognoſcit: etſi foveat cogitatione effrenem prorsùs audaciam, à dignitate ſcilicèt obtinuiſſe licentiam. Proh pudor! Quantus & quanti error! Ubi ſublimior prærogativa, maior eſt culpa: inquit Salvianus de *Iudicio*, lib. 4. Quod ſubditis ignoſcitur, Præſidibus imputatur. Iuvenal. *Satyr.* 8. v. 140.

Sit, crimen carpens, ſine crimine.

S. Ben.

Quia gaudet munere, non licet tranſgredi;

Omne animi vitium tantò conſpectius in ſe
Crimen habet, quantò maior qui peccat habetur.

Iuvenal

Aliam cauſam profert Sapiens. *Duriſſimum iudicium his qui præſunt, fiet.* Quid mirum, quantumvis habeant lumina exteriùs, quòd flectant intùs? Exteriùs ſubditi ſunt: intùs verò latet cor, centrum odij, origo benevolentiæ: introrsùmque qui Præſides oculos locant; an rectè, vel torvè ſubditos videant: quandoquidem ſi quæ gerunt, gerunt ſecundum affectum; his qui præſunt duriſsimum ſit iudicium. Argumentum examinis promit Gregor. Magn. p. 2. *Paſtoral.* cap. 10. *Aliquando* (infit) *ſubiectorum vitia prudenter diſſimulanda: aliquando apertè cognita, maturè toleranda; aliquando ſubtiliter & occultè perſcrutanda; aliquando leniter arguenda; aliquando autem vehementer increpanda.* Oculos ergo Præſides habent introrsùm de iudicio cogitantes iudicium: igitur duriſsimum in libramine rationis, ſi quid delirat amuſsis. Intùs etiam habent oculos; quippe ſi ſe reſpiciunt, reſpicient ſubditos.

Sapient 6. 6.

Æqualis ſit omnibus, & rectus animus.

Gregor. Magn. *In quo prudẽtia ſumma?*

Quiſquis aves rerũ cuſtos bonus eſſe tuorum
Sic dormi, ut vigiles intùs & exteriùs.

Bocc. d.

14 Patet ergo ſummitas vigilantiæ ex articulo adoleſcentis prodigi. Ligurivit cuncta à patre haud iure, ſed affectuosè tradita. Frequens exitus adoleſcentis effrenis defectu ætatis, & plus defectu rationis: etenim occaſio ruinæ, vivere ſine lege, & inſidijs voluptatum vagari ad lubitum. Quid boni ex illecebris adoleſcenti inerit, dum habet in poteſtate quicquid velit? Impellitur uſquequaquè furore, quia uti deſiderat tradità poteſtate; qua ni potiatur modò, neſcit quando, excuſatione protectus, ac de malis in mala uſque in præcipitium iactus: igitur haud culpa ad crimina poteſtate abutentis, ſed poteſtatem affectione dantis. Videſis hic *Didaſc.* 4. Prodigus ergo ruit, ſeſe furioſum cognovit; verùm quando neſciebat, quo ſe verteret: ſiquidem appoſitius illi ſordido munus, aliã quàm munera, cuſtodire porcos. Frugi igitur ſecum redijt, quod eſſe debebat ſuſpicioſum ſeni; quia in ſe non reverſus ſpontè, ſed ex neceſsitate, quæ eformat ſordidè animi proiectionem, dum poteſtas enutrit arrogantiam inſolentem. Ita ergo intra ſe cogitat: *Ibo ad patrem meum, & dicam ei: Pater peccavi in cœlum & coram te.* Pater abſens erat, illo eunte in regionem longinquam. Quomodò peccavit coràm? Exprimit propriam effrontem audaciam, & patris, ut Præ-

In iuvene munus poteſtatis, fomes furoris.

Luc. 15. 18. *Debet vel abſens ſcire Prælatus ubi ſit ſubditus & hic ab illo reſpici.*

Præſidis, neceſſariam cuſtodiam: etenim licèt abſens (ſi abſens) pervigil Prælatus; debet ſcire, ubi ſit, & etiam quid agit ſubditus. Hinc plenus oculis ex incumbentia muneris: igitur ſi ſubditus diſsito loco liquandò; ſunt lumina & ante & retrò: antè, reſpiciente adſtantes: retrò, intendente in abſentes. Coram cœlo ergo peccavit; abſente patre deliquit: & dicit *Coram* patre, quaſi præſente, ex cuſtodiæ obligatione: ſiquidem minimè laberetur in crimen; modò præſentem, ut ſubditus, cogitaret Superiorem. Nec ab hoc debet exulare ſubditi ſolicitudo, nec à ſubdito Superioris recordatio. Ex tractu præſenti conſtat, in prodigo quantum ineſſet audaciæ: igitur auſus eſt libertate conceſsà, prolabi turpiùs in crimina; etiam conſideratà & patris, & Superioris præſentià. *Coram* patre, & cœlo reſpiciente, an ſubditus abſens reſpiceretur à patre; qui corrigere debebat ſubditi crimina, ne impunitate tot iterarentur peccata, quorum cœlum teſtis in diem reddendæ rationis: & qui ſignatur abſens, deſignatur uti præſens; ut exprimatur in honore graviſſimum onus, & quantæ ſolicitudinis impoſitum munus: ſiquidem ſummum Superiori in dignitate gravamen, in ipſa abſentia eſſe debere præſentem. Adi Gregor. Magn. lib. 24. in *Iob*, cap. 16. *Omnis vità ſervitium eſt* (infit Seneca, de *Tranquill.* cap. 10.) *nec invideamus altiùs ſtantibus: quæ ſanè excelſa videntur, prærupta ſunt.* Poteſtas, eſtò animum vellicet, non diligenda. Dum habetur, toleranda: igitur ſemper vel in quiete gravamen, alienum regimen. Vide ſeq. *Didaſcal.* Achill. Bocch. d. ſuccinit:

Maius in regimine opus, adeſſe abſentibus.

Senec.

Munera non invidenda.

In medio cùm opus eſt, mens alta labore quieſcit:
In media vigilat ſæpe quiete labor.

Achil. Bocch.

DIDASCALIA III.

Sæpe à pravis afficitur dedecore, qui plaudendus in honore.

1 DIXIMUS *Didaſcal. præced.* cur à dignitatibus multorum fuga, ſed penitùs principalis latuit cauſa: etenim etſi onus ſummè gravet dignitatis; maius onus à regendis. Facilè arte homo ſibi ſit bonus: difficile, facere; & alienam cupiditatem explere, licèt in obſequia, qui regit utatur arte; quippe malignitas magis ſcrutatur in faſtidium, quàm voluntas benevola in ſubditorum obſequium. *Neſcio an plus moribus conferat Princeps* (dicebat Traiano Plinius in *Panegyr.*) *qui bonos eſſe patitur, quàm qui cogit. Tibi beneficijs, potiùs quàm remedijs ingenia noſtra experiri placet.* Hæc ars rationis, ſed non pravis; quorum ingenijs nec ipſa beneficia ſunt remedia, ſed faſtidioſa gratia, & non alio, niſi quia à Præſide coguntur in bona. Genimina ſunt viperarum; tantùm placet virulentum: etenim qui bona quærit toto corde repellitur, & iniquus benedicitur (quippe licèt legi quicquid indulget ingratum, connivet tamen furore vivere ad lubitum) diſplicetque Præſes optimus, vulnerum medicus, qui malis ſtudet bonis; ſi tetigerit ad bona, verticem capilli, perambulantium in delictis ſuis. Non enim cogitatur, quòd præſit, ſed quòd opprimit: ſeque arbitrantur oppreſſos à peripeuta; qui levat, dum vult opprimere vitia. *Non intuemur quid ipſe ſit, ſed quid poſſit* (inquit Gregor. Magn. lib. 25. in *Iob*, c. 1.) *ſicque fit, ut is quoque apud nos intùs in deſpectionem veniat, qui foris honoratur; quia dum honorabilis habetur, rebus ſuis in examine noſtro poſtponitur* (Hinc dolor Præſidum, dum credimus, ſed divinum ignoramus iudicium) *quia ſæpe Omnipotens plus punit, unde huic maiora ad miniſterium contulit.* Hæc conditio probitatis, ici ſcilicèt ab improbis. Radij Solis per cryſtallum, gradibus concavitatis elaboratam, tranſeuntes, convertuntur in fulmina. Omnia perurunt, ni candida. Cùm candore diſpergantur radij, ab igne candores ſemper ſervantur illæſi. Econtrà contingit in pectoribus pravis; totum fulmen in candores: igitur in adverſa & averſa candidiora; à tabeſcente bile triſulca fulmina. Ut ipſi emineant, ſuperiora calcant: & ut accinit Boetius, 4. de *Conſolat. Philoſoph.* Metr. à verſ. 7.

Plin.

Regiminis diſciplina plerumque pravis ingrata.

Gregor. Magn.

A pravis ſemper vulnerãtur virtutes.

Quia diſtant ipſi, diſſidentque mores,
Iniuſtas acies, & fera bella movent.

Boet.

2 Accedenti N. Servatori Geraſam, in homine occurrit dæmoniorum legio, à qua eius virtute & poteſtate liberatus eſt homo, qui illorum conſortio ita miſerabilis; ut compeſci nequiret compedibus, nec catenis. Regionem conturbabat, nemoque tranquillè in pace vivere quibat. Quid ergo tranquillum, ubi homo cum le-

legione dæmoniorum? Dæmon igitur cum ſocijs expulſus, cæterùm non placuit civibus: qui quidem Ieſum rogare cœperunt, *ut diſcederet de finibus eorum.* Quare Chriſtus de illis ita egregiè benèque meritus, ab illis expulſus? Ne dæmones expelleret alios? Furor illorum tantus, *ut nemo* (ait Matth. 8. 28.) *poſſet tranſire per viam illam*; & removetur (ut poſſent tutò tranſire) qui ab his inſultibus liberavit terram? Utique, operati ſunt ſecundum indolem pravam.

Marc 5. 17.

Ægrè ferūt à dæmone liberari.

Idolis ſerviebant, voluptates adorabant: & quamvis viderent divinæ miracula poteſtatis; dumtaxàt volupe, vivere tamquàm Gentiles. Commodum illorum virtute Salvatoris amiſſum: ex illius præſentia maius incommodum, cùm ab illis averteret dæmonibus ſervitutem, cogeretque vivere iuxta rationem: Chriſtumque abeſſe petunt, dum dæmones expelluntur; quia ita addicti conſuetudini pravæ, ut ægrè ferrent liberari à dæmone. Commoda ex merce ſordida habebant: virtutes Domini expulerant. Quod gratijs dignum, improbis prorsùs ingratum: igitur cùm ex dæmone quæſtus, & à Chriſto videretur divina ſalus; nolunt (dæmoni mancipati ſalutem) quippe non quærunt utilitatem ſalutis, ſed tantùm utilitatem.

Quæſtus præferūt animarum ſaluti.

Per virtutem Salvatoris regio à dæmonibus libera; ſed civibus gratia ingrata: magis quàm virtutes videre, inter dæmones eligunt habitare: etenim ita virtus odioſa, & blanda vitia; ut propter totum inolitum vitium, malint degere cum regione dæmoniorum. Cognoſcebant enim dæmones eſſe; & cum illis, non poſſe benè tranſire: nihilominùs illorum placet conſortium, quoniam illis ex conſortio ſordidum emolumentum; quod illos excæcabat, ut tranſiret qui valebat: ſiquidem ni cæci præ iniquitate; minimè cauſarentur, dæmonem virtute expelli. Speculum obijcitur cogitationum pravorum, Præſidem addictum legibus, experientium. Illi expulerunt virtutem: ut ad illos redeat, ille exercet poteſtatem. Renuunt, quia non poſſunt vivere ad lubitum, ut fiebat ſocietate dæmoniorum. Expellere minimè gratum eis, quoniam vivere appetunt tamquàm Gentiles. Toto anniſu Præſidis deſideria ſunt eijcere dæmonia. Ita cogitatum? Apparebit legio dæmonum. Expellent Præſidem, ſi oſtendit inter dæmones virtutem: equidem minimè quieſcent, quouſque pravi expellant foris, qui ſatagebat virtute expellere dæmones.

Et probè adverſantur Præſidi.

Vividè Noſtrates: *Quien arrojare demonios, que ſe vaya con los diablos.* Non eſt ad odium Præſidis iniquitas, ſed morum integritas: & exurgit ſtatim legio dæmonum ad integritatem morum. Fleveris, ſi rectè facies. Hoc enim præmium, ut ait Horatius, 1. *Epiſt.* 1. v. 61.

Horat.

Nil conſcire ſibi, nullà palleſcere culpà.

In huiuſmodi exitum deveniunt, qui iuxta inſtituta vivunt. *Duritiæ enim vocabulo ſummam in malos ſeveritatem appellant, idemque ſtultitiæ*: inquit Plutarchus, in *Poplic.* etenim qui præ munere cohibet à malignitate, arcet à crimine, urget in obſervantiam latarum legum; ſignant ac vocant tyrannum, duriſsimum & ſtolidum; quippe apud illos iniquitas, quæ diſciplinæ ſeveritas.

Plutarch.

Miſcentur auxiliaribus (infit Tacit. 1. *Hiſtor.* cap. 38.) *ſibi quiſque dux & inſtigator, & præcipuum peſſimorum incitamentum; quod boni mærebant, fremitu crebreſcentis ſeditionis, infelicibus conſilijs.*

Tacit.

Artes pravorum, ut legum excutiant iugum.

Hæ pravorum artes, quin cogitent oriri uſquequaquè ſeditiones, & bonis amaritudines: igitur ſemper reſilient, excutientes Rectoris iugum, ac legibus ſervitutem, quouſque obtineant in flagitia omnimodam libertatem. Quæ enim non moliuntur in huiuſmodi votum? Aliquid à nobis pro Didaſcalia dicendum.

3 Aliquando, ne in deterius pravitas ruat; Præſes tenorem aliquomodò & aliquantiſper laxat: verùm totum evanidum, quippe urget vitium: modòque rimulam habuerit ad libertatem iniquitas; ſenſim ambitur ad vitia tota libertas. *Non oportet* (monet Gregor. Magn. 2. *Paſtoral.* cap. 8.) *quòd Rectores boni placere hominibus appetant; ſed ut ſuæ æſtimationis dulcedine, ſubditos in affectum veritatis abducant. Sed inter hæc neceſſe eſt; ut cura regiminis tanti moderaminis arte temperetur, quatenùs ſubditorum mens (cum quædam rectè ſentire potuerit) ſic in vocis libertatem prodeat, ut tamen libertas in ſuperbiam non erumpat: ne dum fortaſsè immoderatiùs linguæ eis libertas conceditur, vitæ ab eis humilitas amittatur.*

Gregor. Magn.

Modò detur aliqua, ambitur libertas tota.

Amittitur, quia illis Præſidem formidare videtur. Haud rectum ab eis conſilium, quorum propoſitum in blandimine inſidioſum. Sub eorum labijs venenum aſpidum. Iurgia quærunt tota die; quippequam cogitant iniquitates in corde: & dum exprimitur amor, plus Rectoris ſolicitatur error, ſequentibus eius modeſtiſſimam moderaminis formam, quæ à pravitate obſervantium vertitur in inſolentiam.

Experta Roma amiſſo à Senatu regimine, dum non potuit pœnitere. Ne quereretur de oppreſsione populus, de plebe eligi Tribunum ſine delectu decrevit Senatus. Perperàm levatur in dominationem, qui natus in ſervitutem. Nocet potentia cui nubit malitia. Si tolerari non potuit ſine poteſtate, quid enim erit cum dominatione? Qui ſubditus ſubijci haud valuit, dominatione valebit? Virulentum ſanè dominium. Turpius nil eſt vili, cum ſurgit in altum. Unde Valer. Maxim. *lib.* 3. *cap.* 8. *n.* 3. inquit: *Furialis fax Tribunitia.*

Val. Max.

Quid viles cum poteſtate honoris?

Habebat tantùm dignitatem in furorem. A nullo accipiebatur munus honoris, ni ſignaretur impunis. Lex decreta, qua decollata iuſtitia: igitur cuilibet è plebe cum indigniſsimo munere, concedebatur impunitas ex poteſtate furendi. Senſim crevit inſolentia: ipſe dicit, quò ſubditorum devenit audacia. *Tribunis plebis* (præmiſit idem, *lib.* 2. *cap.* 2. n. 7.) *intrare Curiam, non licebat. Ante valvas autem poſitis ſubſellijs, decreta Patrum attentiſſimè examinabant; ut ſiqua ex eis improbaſſent, rata eſſe non ſinerent. Pro commodis plebis excubabant; & imperijs compeſcendis occupati erant.*

Idem.

Inſignis occupatio! & hæc Senatuſconſulto? Fax utique tribunitia furialis. Furor itaque quod ſuperiorum leges examinarentur à ſubditis: monſtrum, ſibi titulo Superioris leges ponere, quæ ad lubitum poterant in contrarium revocari: equidem examinatas (pondere libertatis, non libramine rationis, dumtaxàt fatuè auctoritati) approbabant, quæ ſibi in exceptionem obligationum placebant.

4 Tunc minimè legum neque Præſidum eſt honos, quippe huiuſmodi examine ſubditi profitentur non eſſe ſubditos. *Parcendo potiùs, quàm imperia ſciſcitando, res militares continentur* (infit d. à *cap.* 83. Cornel. Tacit.) *Sæpe honeſtas rerum cauſas, ni iudicium adhibeatur, pernicioſi exitus conſequuntur. At palàm audiri, omnia conſilia cunctis præſentibus tractari, ratio rerum non patitur. Tam ſcire quædam milites, quàm neſcire oportet. Iſta ſe Ducum auctoritas, ſic rigor diſciplinæ habet. Pereunte obſequio, etiam imperium intercidit; ſi quæ iubentur, quærere ſingulis liceat.*

Tacit.

Amor regiminis haud revelatur ſubditis.

Pruritus eſt ſubditorum ſemper Præſidum in iuſsionibus præſcrutari arcanum; haud ut libenter obediant, ſed ut tenaciter quaſi obſequio contradicant. Minimè condeſcendendum cum huiuſmodi prolubio, quod ſemper exit cum Præſidis damno: etenim ſubditorum ſuperbiam nutrit, audaciam fovet, libertatem ingerit: & quod peius, in Superioris infamiam, libertas tranſit ad linguam. Auctoritas quippe illius maieſtatis miſerrimè cadit, ſi quæ ordinantur, quærere ſingulis licet. Nonnulis ita videtur, animos conciliare, vel reconciliare. Falluntur: difficile, bonos improbis placeret. Conſiderat peccator iuſtum & quærit mortificare eum. Cor eius congregat iniquitatem ſibi, ſtudens vigili curioſitati, ut carpat cuncta, ſive facta, ſive infecta: etenim malignè idipſum vellicabit, ſi fecerit vel omiſerit. Sat quod ſit factum ab inviſo gratis Præſide, ne ſedeat cordi. Accinit, quò ſupr. Horat. à *v.* 94.

Fecerit auſpicium cui ſi vitioſa libido?
Si curtatus inæquali tonſore capillos
Occurri, rides. Si fortè ſubucula pexæ
Trita ſubeſt tunicæ, vel ſi toga diſsidet
impar;
Rides. Quid mea cùm pugnet ſententia
ſecum?
Quod petijt, ſpernit: ripetit, quod nuper
omiſit:
Diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis;
Æſtuat, & vitæ diſconvenit ordine toto.
Inſanire puta.

Horat.

Nonnumquàm novitatem ſine pudore appetit, directores adit: unde vulnus rationis, velle in iudicium revocare furentes.

5 Videamus ſi oppoſita proſunt. De Echeneide refert Plin. *lib.* 32. *cap.* 1. (quem ſequuntur Fracaſtor. de *Sympath.* cap. 8. Plutarch. 2. *Sympoſ.* cap. 17. & Rondelet. 15. de *Piſcib.* cap. 18. ex Ælian. 2. de *Animal. hiſtor.* cap. 17.) *Ruant venti licèt, & ſæviant procellæ; imperat maris furori, vireſque tantas compeſcit, & cogit ſtare navigia (quod non vincula ulla, non anchoræ pondere irrevocabili iactæ) infrenat impetus, & domat mundi rabiem nullo ſuo labore, non retinendo, aut alio modo, quàm adhærendo ∷. nec idem pollet, in navigium receptus.*

Conditio Echeneidis.

Plin.

Qui neceſſariò regendi, inhiant regimini.

Index patet pravi in hominibus genij, curſum impedientis Reipublicæ: etenim omnes eius vires & induſtria; ut impediantur vel ſuſpendantur omnia. Procellæ ſæviant, venti ruant; nec gratia nec rigor movet: ſemel concepto adhæreſcit; quouſque vel trucidetur, vel mala beſtia in navigium recipiatur. Fertur utiquè ægerrimè, nihil boni poſſe facere, & cuncta bona impedire. Navis ſignat Rempublicam, legibus integris tendentem in regiminis prudentiam. Pravi ſa-

ſatagunt ſuſpendere proſperitatem, quippe ſeſe vident, uti par eſt, extra regimen. Appetunt, repelluntur. Huiuſmodi echeneides in ſupplicium capere, propter lubricitatem difficile: aſſumere in navem, Reipublicæ grave. Anceps utrobique cauſa: regiminique miſeria; ut poſsit navis feliciter tangere portus, in eius munera elevare infeliciter improbos. Alciatus *Emblem*.82. applicat.

Alciat.

Sic quoſdam ingenio & virtute ad ſidera vectos,
Detinet in medio tramite cauſa levis.

In honore pravum regimini virus.

Ex effectu micat ambitio. Extrà echeneis navem detinet. Intrà recepta, illa virtute non pollet. Exploratur eventu unde improborum turbulentia, & ab illis intendi dumtaxàt honoris commoda: igitur ſi aliquid ad votum cadit, cuncta current proſperè. Illic naves pertranſibunt, ſi ſunt in navibus. Connivent, indulgent, eminet per fas & nefas benevolentia: cuncta tranſeant vel licita vel illicita. Quare ſi cuncta illorum iudicio tranſeunt; non navem, ſed ſe reſpiciunt: equidem ſi obices vagantur ubique queruli; haud alià cauſa niſi quia ſunt ſine munere.

6 Factiones erant de Succeſſore Davidis, in quibus impliciti regni primates. Elevatio Adoniæ perculit Nathan, qui continuò in eius reprobationem tranſijt ad Regem David. Ei de convivio & acclamatione in Principem, ſimulque miniſtrorum electionem arte retulit; ſubdiditque:

1. Reg. 1.26.

Me ſervum tuum & Sadoc Sacerdotem & Banaiam, & Salomonem, famulum tuum, non vocavit. Adonias utitur politicà agendi ratione: in indignam electionem non vocantur inimici. Quiſquis addictus legibus, nonnumquàm perperàm proponenti ſuſpicioſus. Quos non vocaverat, probi: hac de cauſa non vocati: vocantur qui aſſentiant electioni, quantumvis ſit ſine iure: etenim cùm non intendatur in electione acceptionis plauſibilis expectatio, ſed ad lubitum & in commodum electio;

In electionem indignã non vocati, qui iure refragaturi.

in meditatos inſidiosè conatus, non vocavit electo refragaturos, qui cogituri latitantes inſidias, ubi illicita exponebat cum maieſtate poteſtas. Cur igitur Nathan Davidi, ut electionem deſpiceret, ſe non vocatum exponit? Vitium miniſtrorum aulæ ſerpit ubique: igitur ſæpe reprobatur electus, quantumvis optimus; quando ab illis non electus. *Me ſervum tuum non vocavit*: & electionem renuit? Videtur commoda ſequi, & quæ commoda approbare; dum non fuiſſe vocatum, ſignat ut impedimentum; quandoquidem indignus uti dignus inſignitur, modò ab illo vocaretur. *Me ſervum tuum non vocavit*. De huiuſmodi repulſa debebat gloriari, minimè queri; quia ius erat ſequi Regis voluntatem, adverſus quam factio adverſa prorsùs inepti conſtituerat electionem: & uti iniuriam retulit, quod electus non vocaverit; quia grave Principe novo, eſſe ſine miniſterio: igitur in ſuffragijs etſi conſulatur muneri, eſt cum propria utilitate.

Sæpe latitat in electione, utilitas eligentis.

Sciebat Nathan, alium eligi debere iuxta voluntatem Dei: quid ad illum quod vocaretur, vel non vocaretur; dum ab alijs indignus eligebatur? Proprium commodum, quod plerumque proſpicitur in ambitione vocalium: queranturque non vocari, de quo debebant gaudere; quoniam ex electione ſi utilitas illis ſit, flocci faciunt, quòd electio contra voluntatem Dei. Quid de huiuſmodi cogitationibus iudicandum? Auditæ gravant, expulſæ conturbant. Quid cogitandum in quietem? Cum pravis non poſſe obtineri pacem.

7 Elucet ex eorum curioſitate, diſcordiam perpetuò ſedere cordi. *Bellum, quàm otium malunt. Si extraneus deeſt, domi hoſtem quærunt* (ait Iuſtinus, *Hiſtor.* lib.44.) *& ut bellare poſsint, cauſas inquirunt*. Iuſtin.

Pingit Seneca de *Animi Tranquill* cap.12. *Alienis ſe negotijs inferunt, ſemper aliquid agentibus ſimiles. Non induſtria inquietos & inſanos, ſed falſæ rerum imagines agitant: nam ne illi quidem ſine aliqua ſpe moventur. Proritat illos alicuius rei ſpecies; cuius vanitatem capta mens non coarguit. Eodem modo unumquemque ex his, qui ad augendam turbam exeunt, leves cauſæ circunducunt*. Seneca

Quid ab illos? Impellit curioſitas & malignitas in ſcelus; quia ut dixi alibi, nemo curioſus, quin ſit malignus. *Tantum nè eſt abs re tua otij tibi, aliena, ut cures, nihil quæ ad te attinent*? Terent.

Ita curioſum arguit Terentius, in *Heautontim*. Act.1. ſcen.1. à v.23. Quid dicit noſtra Tautologia? *Sedet ſuper ſedem ſuam*. Pſalm. 46.9.

Expromitur ſuppoſitum in inſigne documentum, ut in Superiore cum vigilantia conſtet in munere integritas, & in otio inferiorum otioſitas: igitur ille ſedem habet, & præ cuſtodia non ſedet; & hi ſedent, quamvis ſedem non habent. Regunt, dum reguntur, ducti curioſitate, quia nequeunt regi: etenim occupant ſedem non ſuam ſtultitia iudiciarij moderaminis, curantes regere regimen Superioris.

Pravi intromittuntur in regimen gubernãtium.

Cùm tenebræ eſſent ſuper faciem abyſsi, ne dominarentur orbi, Deus lu-

lucem fecit & à tenebris diviſit. Patet diviſio non facta illuminatione lucis, dum Conditor *diviſit lucem à tenebris*. Illam fuiſſe quæ poſt Sol, aſſerit hìc, D. Thom. quem ſequitur Maluend. Perer. alij D. D.

Geneſ. 1. à 3.

Occurrit grave argumentum. Si lux ipſa fuit qui Sol; de illo & minore luminari dicitur, à Deo condita, *Ut præeſſent diei ac nocti, & dividerent lucem ac tenebras*.

V.18.

Quomodò igitur ſi lux & Sol idem ſunt, primò a tenebris dividit Conditor Deus, & poſthac dividit Sol?

8 Sunt tenebrarum opera, potiſsimè in Republica confuſa, in qua mali cum bonis, & reprobi cum electis. Electi adinſtar lucis, viſis tenebris obſcurantur. Pravi adinſtar tenebrarum, proximi luci deficiunt. Perpetua lis, prævaleat & quis in quem. Lux ſignat virtutem, tenebræque iniquitatem. Quare ergo tenebræ in lucem continuos excitant motus, & lux non dividit impios; cum ipſa ex qua Solem fecit, proprio ſplendore fugavit? Lux erat ſine poteſtate: poteſtas poſt data Soli. Illum Conditor luce conſtituit, ut præeſſet: illaque nihil, videns coliginem, agit;

Prudens ad moderamen refugiat, quod ad illum non ſpectat.

quippe ad illam dum Præſidis deficiebat auctoritas, non expectabat profligare tenebras. Lucebat: verùm quid? Necdùm facta in moderationem Sol; etenim tenebras & umbras ſplendore fugaret; ſi è cœlo datam poteſtatem haberet. Ita ſe debet gerere, qui ſine munere viderit tenebras dominari: quouſque ad illum attineat regendi munus, ſequi ordinem, & non amplius. Quid ergo faceret ſine poteſtatis inſigni? Sanè irrideri. Virtus inflammaret in expulſionem tenebrarum; cæterùm irritum votum: igitur ſi pugnant & repugnant, videntes in Sole ſuperiorem lucem; plus intumeſcerent, non videntes Superiorem. Eſt in multorum congregatione cum tenebris virtus lucis, & lux virtutis. Lux virtutis quaſi in luce prima: virtus lucis, tamquàm in ſuperiore Planeta. Nihil lux virtutis ſine luce poteſtatis: ipſaque lux cùm mirabilis fulgeret, nihil erga tenebras diſpoſuit, ſed Deus diviſit; in documentum privatæ virtutis, ſine ullo munere dignitatis: etenim in fugam tenebrarum, ſi nihil valet; Deus (qui cuncta moderatur) providebit. Dialecto noſtra: *Lo que no puede corregir, dexarlo à Dios*. Aliter, quod videtur zelus, eſt virtutis ludibrium; quo gaudet congregatio tenebrarum.

Poteſtate datà, invebatur in flagitia.

His videtur timor ex umbrarum horrore, quod procedit ex prudenti virtute. Non hæc extingui formidat; ſed renuit operari, quod ad illam non ſpectat: ſiquidem ſit ſui muneris, fulgore non parcet tenebris, addicta regimini, ex poteſtate cœli Patuit. Eadem ipſa expulit totam umbrarum caliginem, ſimulatque ſuſcepit Præſidentiæ dignitatem.

9 Virtus ergo, uti lux, tenebris pravitatis odioſa, quæ prævalebunt ſequentes & inſequentes, modò illa fuerit extincta: equidem ubi lux non eſt, tenebræ ſunt; in quibus ignis reconditus tendit in abdita, ſed in fulmina; quippe totus motus procelloſus in tenebris, ad exterminium virtutis, non aliter quàm in pravis acies gladij & mucro teli ut ſagittent in obſcuro rectos corde: Hinc lucis ſplendorem ſcrutantur per rimulas, ut optimi Præſidis, Solis, excutiatur poteſtas: unde obſcurantes in dignitate virtutis fulgorem, nullam in radijs illius patientur hoſtilitatem: igitur licèt minimè nanciſcantur extinguere, obtinebunt obſcurare. Quid iniquius? At fruſtrabitur conatus. Graphicè in huiuſmodi ſcenam, ut Præſes (ſicut monet Horatius, lib.2. Od.3. à verſ.1.)

Æquam diſcat rebus in arduis
Servare mentem, ab inſolenti.

Pictus Sol, cuius maculas per ſpecillum opticum, ſeu dioptram (Vernaculè: *Microſcopio, Antojo de larga viſta*) neſcio quas, curioſitas inveſtigare, ac ſignare conabatur; cum ille, ut fons lucis, eſſet procul à maculis, procul à nævis. Lemma: *Non ideo maculor*. Adi Octav. Strad. *Tom.* 1. *Symbol.* & Petraſanct. de *Heroic.* lib. 1. cap.2. Petraſanct.

Patet animi pravitas, quæ oſtenditur, ut curioſitas. Inſanum prorsùm in Sole oſtendere obſcuritatem, qui non habet niſi lucem. Vigilantiſsimè atque appoſitiùs noſtro idiomate. *Es locura, buſcar en el Sol eclipſe, porque al otro ſe le antoje*. Quorsùm huiuſmodi futilitas obſervantium vanitates & inſanias falſas?

[illegible] ſitis [illegible] intimatur pravus in dedecus.

Oſtenditur virus pectoris, tranſeuntis in affectum cordis; quoniam videre pravi volunt, quod vellent videre. Carpitur huiuſmodi malignitas, à Siracho, 3. à v.22. Eccli. 3.22.

ubi, ut curioſitas exul à cordibus ſit, obijcit obſervanda & cogitanda ad unguem præcepta Dei. Efficax utique pharmacum in iſtiuſcemodi indagationis pruritum: igitur removeret ab oculis & auribus curioſitatem; quiſquis ſtudiò, ut par eſt, meditaretur in legem. Quietè itaque viverent, ſi non curioſi; & permitterent alios vivere quietè, qui

Exercent hominum vitam, belloque fatigant: Lucret.

Scru-

Scrutantur rimas, evertuntque omne profundum.

10 Ita Lucretius, 5. de *Rer. natur.* v. 1410. Altiori ſpiritu Carol. Scribani in *Medic. Religioſ.* lib. 2. cap. 4. Perpetuæ natant ſolicitudines, & inquietudo abit in plures, ſi ſemel cognita, quæ debent eſſe ſecreta. Proſiliunt ſuſpiciones in varias, prœut quiſque cogitat, amaritudines; quaſi per quamlibet vagam, & ſæpe falſam ſpeciem, qui ſubditi poſſent impunè efformare criſim. Inde præcipites in obloquia, quorum cauſa primus ſecretorum explorator, delator indagationis, quo mens defertur in varia temeraria iudicia; plerumque in ea quæ reformidat cavetque conſcientia: culpaque in illum conijcitur, qui nec cognovit, nec cognoſcitur. *Unde ingentes profluunt animorum alienationes, partiumque noxia Religioni ſtudia; variæ deinde parùm religioſæ molitiones, innocentiſsimorum everſiones.* Quænam ergo animis quies, ſuſpicione perperam ſedente percitis animis? Indagatio curioſa, ingentium cum procella iactationum cauſa. *Ex hoc malo dependet illud teterrimum vitium, auſcultatio, & publicorum ſecretorum inquiſitio* (ſubdit Seneca de *Tranquill.* quò dudùm) *& multarum rerum ſcientia; quæ nec tutò narrantur, nec tutò audiuntur.* A perpetua itaque tempeſtate, fluctibuſque curioſus iactatur: ſæpe ſummergitur: & ubi hinc inde ut fanaticus vagatur, undique appetitur, ſtationum neſcius, portus ignarus, & ab omnibus, quamvis ſciret, ſecluſus. Non enim in portum ſuſcipitur navis placidè, quæ affecta peſte. Navis huius (incendiaria nonnumquàm ex effectu apparet) Benedictus Glorioſus Pater refert & merces & mercatores. *Scandala nutriunt* (infit *Regul. Sanct.* cap. 65.) *& diſſenſiones in congregatione faciunt:*:. *hinc ſuſcitantur invidiæ, rixæ, detractiones, diſſenſiones & exordinationes:* igitur ſi vitia vera, quia cognita: ſi falſa, quia non inventa; patiente ex cogitatione cerebro, quippe cuncta ex odio delirantium cogitatio.

Occupatio huiuſmodi curioſitatis

Scrib.

Senec.

Effectus teterrimi

S. Ben.

11 Supervenit his, eodem laborantibus morbo; quod olim furenti contigit Ægypto. Unde ſtulti facti, qui inquiſitione curioſi: qua de cauſa *Dominus miſcuit in medio eius ſpiritum vertiginis; & errare fecerunt Ægyptum in omni opere ſuo, ſicut erat ebrius & vomens: & non erit opus, quod faciet caput & caudam.* Hiſpaniſmo: *No eſtarà coſa con coſa, pues quanto ſe diſcurre, no lleva pies ni cabeza.* Egimus, *Tom.* 4. *T.* 6. *n.* 2. Modò in teſtimonium, in quo fulget origo & opera curioſitate furentium.

Iſai 19. à 14.

Ne quod nihil refert, percontari libeat;

Ut accinit in *Hecyr.* Terentius, Act. 2. ſcen. 1. v. 19. In cogitatione curioſæ malignitatis eſt ſpiritus vertiginis, quo cerebrum turbatum cuncta quieta arbitratur verti in gyrum: vertigoque capitis demonſtratur in malignis, deteriore laborantibus languore curioſitatis, in Reipublicæ perturbationem, ut dominantis diminuant auctoritatem; quoniam tota commotio non à motu, ſed à perturbato cerebro. Aſſerunt ut firmum, quod cogitat caput læſum à virulentia cordis, pravitate voluntatis, quæ vult videre quod vult; & tabeſcit quia non eſt, obſervans Præſidis motus, ut pateſcat quem vult nævus. Riſſiantur, non vident, comminiſcuntur, quibus nulla fides datur, quia quod ſibi videtur, non videtur: ita igitur errori ſunt mancipati; ut quamvis comprehendantur in errore, numquàm agnoſcant infirmitatem eſſe. Totum illorum ppropoſitum Superioris (ne ſit) obſcurare famam. Cogitaverunt & locuti ſunt nequitiam. Eſtne aliquid cenſurà dignum? Nec illi inveniunt. Unde ergo motus & ſummi momenti? Ex illorum læſo capite: evulgant quæ à ſe ſomniata, iuxta avidam novitatis cogitationem; quippequàm malè affecti gravem patiuntur vertiginem. Vernaculè: *Se les anda la cabeza.*

Terent.

Qui probum infamant Præſidē, patiuntur vertiginem.

12 Ulteriùs. Qui huiuſmodi affectione laborant, ad ſubſiſtendum, baculum, aut fulcrum parietum ſolicitant. In ſe non eſſe cognoſcunt; ſed nequaquàm revertuntur. Ab ſcopo aberrant, ſed errare non cogitant. Quaſi manibus attrectantes hinc inde vagantur. Tactum vertigine amittunt. Unde cùm nihil inveniant, neque amiſſo pulſo ex illis tangant, in quæ nequam impulerunt cogitationes; cunctis horis impingunt divaricantes prævaricati ad parietes. Dialectis Hiſpanis vividiùs indicantur ægritudines: *Como pierden el tino, todo es dàr por las paredes.* Videtur illis inveniſſe ad calumniam, quo innitantur, & cùm nihil quod viſum, alliſi corrnunt. Ut iterùm cadant ſurgunt. Patet vertigo: nec ſapiunt capite proprio. Inſignis ſtultitia, & riſibilis dementia, nihil veſtigatione phantaſià læsà invenire, & uſquequaquè in ludibrium caput frangi. Hi profectò errant corde: ſiquidem ni ex corde nequam, in proprijs vulneribus invenirent medicinam. Furor eſt, & pravum cor: ſaniores ſe iudicant, cùm magis ægrotant.

Eorum inveſtigatio tendit in calumniā.

Nec medici credunt, nec curatoris egere.

Horat. d v. 101.

13 Deinde. *Spiritum vertiginis.* Maluend. *Perturbationis, perverſitatis.* Septuagint. *Erroris.* Exponitur in Verſionibus effectus, finis & origo vertiginis. E putri viſcere, è vulnerato pectore, è venenato corde oritur curioſitas, unde capitis infirmitas; quippe ex his in cerebrum aſcendunt fuligines decubitum conſtituentes in ſolio capitis, cuius ratio ſepelitur, & iudicium iugulatur; ut iuxta phantaſiam fiat iudicium, quoniam fumis & fumis denigratum eſt cerebrum, & pro vertigine deſignatur perverſitas, ubi in moribus probis curioſitate inveſtigatur iniquitas; ſiquidem dum ſine cauſa detrahitur integritati Præſidis, oritur ſubditorum induſtrià ex perverſitate cordis. In recinctum legum fugaces zelus reducere intendit; ſed corruptis moribus iugum pectus pravum fugit. Impoſtoris ſtudet, ut regimen tamquàm tyrannum dedecoret. Inquirit de actis, & in ſuam cogitationem pravitate detorquet. Rimatur, & quod rectum, alieno colore pingitur; quippe ſatis in conamen, quod ſit deforme ad ſpeciem: vel ut Præſidem muneris tædeat, vel gravamine munus faſtiditus deponat: perturbatioque in vertigine oſtenditur, dum perverſitas ſupponitur: quippe ni inferant in Rempublicam furentem perturbationem, minimè nanciſcentur optatam in abrupta libertatem. Vertigo eſt, ex qua error immedicabilis ſit, pravorum votum, ut auctoritas regentis ſine poteſtate, ſit in ludibrium, damnato iure, prævalente iniquitate; quoniam cùm impius prævaleat adverſus iuſtum, egreditur in ſententia totum iudicium perverſum: errorque in aſtu moliminis comes demonſtratur perverſitatis & perturbationis; igitur pravorum tantùm poteſt prævalere furor, quandiù ex vertiginis morbo, latè regnaverit error. Videſis alia *Tom.* 6. *T.* 11. *D.* 3. *n.* 8.

Effectus vertiginis perverſitates & perturbationes.

14 Pro *Spiritum vertiginis*, legit Alapide: *Perturbatum ſpiritum.* Deſcribit velamen ſpecioſum primo aſpectu, patentis ex errore perturbationis, atque ad vertiginem latentis perverſitatis. Plerumque pravorum cauſa induitur non formà ſed virtutis figurà, ſelectiore prudentia, amœnà perfectionis ſpecie, rutilo religionis colore; quatenùs appareant ſpiritu ducti, qui ducti in tumultum aſtutà perverſitate. Permanet embolium, quouſque ſine vertigine dominatur iudicium, cuius ſcrutatione, dum quæritur verus in operatione vultus, & denudatur pectus; invenitur in pectore ſpiritus perturbatus. Ex contextu patet, quomodò & quodnam in huiuſmodi ſemente iniquitatum, fiet à prudente iudicium. Ita ex vertigine, *ſicut erat ebrius & vomens in omni opere.* Omne opus notatur, quicquid fit, ſub regula fertur. Non eſt zelus, quùm cenſura extenditur cum ſigillatione ad omnia. Omne opus fatuum, imò delirum præ inebriante commotione bilis: igitur delator Somniati in dedecus cogitaminis, ſicut erat curioſus ebrius & vomens. Sermone indicatur mens: ex abundantia cordis concepta loquitur cor: videturque cuius in prudente ponderis, habenda teſtimonia malignæ curioſitatis: quandoquidem ex vertigine, præ nimia malevolentiæ ebrietate, vomunt cordis venenati pravitatem ſine mente. Liquet è qualitate teſtis, fictum argumentum criminis: ebrietaſque, interna vomens, ex curioſitate, oſtenditur, ubi pro libertate in vitia, crimen innocentiæ imponitur; etenim dumtaxàt quibat ſtare pro teſtimonio, qui vomebat epota ſine iudicio. Verba oris eius iniquitas & dolus, quæ meditata in cubili: aſtitit omni viæ non bonæ: malitiam autem non odivit; ſed ebrius fovit. Ut expoſuit, causà cecidit, iniquo Vertumno natus, mentis inops, vini compos: igitur potitur ex pravitate capitis vacui vertiginem, qui ex temulentia demonſtrat nullam habere rationem.

Alapid.

Quod prodit à dyſcolis quaſi ex zelo, patet ex odio religionis fuco.

Ibid.

Ubi damnatur totum, totum eſt falſum.

Cur ex curioſitate pravi ſignātur ebrij?

15 Pede ſic affecti labant, linguà titubant, eorum patent pectora, nudantur corda, adhærentium & inhærentium obvijs, ex acceſsione vertiginis, ſeſeque exponentium in ludibrium. Excæcavit eos malitia eorum; quippe in teſtes pravitatis adducta crapula, & temulentorum turba, qui ut negando affirmarent innocentiam, fœderati ſunt ad concham. In rem Iuvenal. *Satyr.* 6. v. 302.

Eorum verbis nulla fides.

Cùm bibitur concha, & iam vertigine rectum
Ambulat, & geminis exſurgit menſa lucernis.

Iuvenal

Elucet itaque ex pravitate in probitatem, eiuſque honorem figmentum, quod pinxit fervore vinum & uſque ad vomitum. Modò in tribunalibus ſederet iuſtitia; haudquaquàm tot litibus ſupervacuè fatigarentur tribunalia; & cauſa caderet, ni iudicibus arrideret: equidem cum placere, qui ſeditioſi arbitrentur, perplura in iudicum blandimina cogitantur: ac inſoleſcunt au-

Impoſturas aiorinnta, quoniam impunes evadunt.

audaces, quia in pravitate gnari, ſeſe exituros impunes. Lata correptioni, vaſtaque obijcitur ſeditionis provincia, ab Hercule, monſtrorum domitore, perluſtranda. Modò nobis occurrit, ut ſecetur; verùm plus iuſto Didaſcalia protrahitur. Solummodò pro nunc deprompta lachrymabilis conditio Præſidum, in quos ſemper ſuſpicioſa teterrima curioſitas ſubditorum; igitur, ut monet Gregor. Magn. lib. 10. *Epiſt.* 34. *Prælati vitam ſubditi nullà, diſſimulatione negligunt.* At minime, ſi quid diſſonat, ut emendent; ſed ut Prælatum denigrent. Vomunt pectoris virus, quod quidem rutilans zelus. Conſulunt ſibi ſæpè, dum gloriantur ſtudere Reipublicæ. Si perfectionis ſtuderent propoſito, fugeret illorum animos perverſa ſolicitudo: unde Plautus in *Perſa*, Act. 1. ſcen. 2. v. 23. infit:

Gregor. Magn.

Sùmne ego ſtultus, qui rem curo publicam?
Ubi ſunt Magiſtratus, quos curare oporteat?

Plaut.

Quid ergo Præſes tutò & prudenter operabitur, dum malignè & apud iudicem parùm affectum, ſive infeſtum, appetitur? Revelare Domino viam ſuam, & ipſe faciet: iactare cogitatum in Domino, & ipſe enutriet: ſubditum, qui Superior, eſſe Domino, & ipſum orare, ut educat iuſtitiam technis & dolis oppreſsi, quaſi lumen; & iudicium ut meridiem: ipſe enim, cuius iudicium iuſtum, revelabit abſcondita tenebrarum, & manifeſtabit conſilia cordium. Verùm erga gregem (quæ verè oves, & non lupi, ſequentur planè paſtorem) quod docet Boëtius, quò ſuprà, à v. 9.

Qualis ad Deum & ſubditos tenor Præſidis preſsi calumnijs?

Alternis volunt perire telis?
Non eſt iuſta ſatis ſævitiæ ratio.
Vis aptam meritis vicem referre?
Dilige iure bonos, & miſereſcere malis.

Boet.

DIDASCALIA IV.

Nimis ſuſpicioſa nimia, ſubditos indulgentia.

1 NONNUMQUAM extrema odioſa. Quodlibet in regimine, nocet & Principi & dignitati; quippe nihil magis dedecet ſub humanitatis titulo, quam maieſtate totius honoris proiectio, cùm videatur indignè ſervire, qui debet præ munere principari. Unde ex huiuſmodi dignitatis ignominia, oritur, ut crocodilus, ſubditorum inſolentia. Inſolentia diffinitur à Seneca, *Epiſt.* 87. *Species magnitudinis falſa.* Falſo honore gaudent, dum Princeps eſt ſine honore: fiuntque ſubditi inſolentes, ubi potiuntur magnitudine Principis. Ordo eſt, quod qui miniſteria, ſedeſque occupant; habenas regiminis ac dominationis teneant. Quapropter dicitur: *Reges regnant. Iudices, ut iudicent*; de quo argumento fusè egimus, *Tom.* 5. *T.* 1. Dum turbatur officium, perturbatur miniſterium: ſi ſubditorum obedire, atque Superiorum, moderari; nequit in ſede conciliare muneris auctoritatem, quod extra ordinem. Subijci, & habere imperium;

Quid ſit inſolentia?

Seneca.

Prov 8. 15. & 1. Eſdr. 7. 25.

Non benè conveniunt, nec in una ſede morantur.
Malè res iunctæ. Calor & reverentia pugnant.

Ovid. 2. *Metam.* & *Epiſt* 18.

Quid agendum, docet noſtra Tautologia. *Sedet ſuper ſedem ſanctam ſuam.* Si ſua & alij ſedent; ſedes erit, ſed non ſua. Sancta eſt ſedes; quippe iurè congruit auctoritati Præſidis decor ſedis maieſtatis: ſedeique ſignatur ſedenti in honore throni; quippe non alius, niſi qui ſedem habet, debet ſedere: alias ſi propriam alicui dimittit gratiam; ſedebit, ſed non ſedebit ſuper ſedem ſanctam ſuam. Dignitatis habebit nomen, cæterùm non dignitatem: ſiquidem fatebitur, laxis habenis moderationis, indignitatem in aſſumptionem muneris. Videtur avidis regiminis ſingularis humanitas: & eſt illorum votum, & Præſidis ſtoliditas. *Verſo nomine* (ait Tacitus, 1. *Hiſtor.* cap. 77.) *quod delictum fuerat, placuit videri maieſtatem; cuius odio, etiam bonæ leges peribant. Otho quaſi in multa pace quædam ex dignitate Reip. pleraque contra decus obibat.* Dedecus Principis, ſi pereunt leges: igitur corruit ſubditorum diſciplina, atque gliſcit inſolentia.

Pſal. 46. 9.

Subditorum audacia ex Superiorum ſocordia.

Tacit.

2 Dicit Bernardus ad *Eugenium*, lib. 3. cap. 5. n. 20. *Quid hoc, luctu amariſsimo dignum? Impunitas incuriæ ſoboles, inſolentiæ mater, radix impudentiæ, tranſgreſsionum nutrix*: etenim quæ Superioris dicitur lenitas, eſt inferiorum iniquitas. Ridet vel Ethnicus.

Quantum malum ex impunitate ſcelerum!

Ha, ha, he! Homo ſuavis.

Terent.

Terentius in *Phorm.* Act. 2. ſcen. 3. v. 64. Ridetur, dum hoc lenimine plauditur: igitur titulus inſeritur in ludibrium, quippe tacito deſpectu ſubſignant in honore papelardum. Lex poſita Rege Aſſuero, nequis poſſet aulam ingredi niſi vocatus ab illo.

illo. Uxor legem fregit; quod marito non diſplicuit, imò oſtendit complacentiam; igitur in ſignum libertatis extendit virgam. Tunc illa dixit: *Vidi te Domine quaſi Angelum Dei. Valdè enim mirabilis es, & facies tua plena eſt gratiarum.* Cur igitur non plaudit Regem, ſed Angelum, & mirabilem? Fregerat legem; & ſub horum nominum notà, eius dignitatis exponitur ignominia: ſiquidem cùm nonnulli quaſi præditi Angelicà conditione, gaudeant hoc titulo plaudi (quamvis proteratur ius atque vulneretur lex) ſi frigidum encomium, ludicramque commendationem acquirant; cuncta, quamvis turpiſsima devorant: Rexque placidè legis latæ admittit vulnus; modò in honore diceretur Angelus. Vernaculè: *Es un Angel*, indicat inſenſatum, mentis inopem & impotem; ad munus nequaquàm hominem: figuram ex papyro, formidinem ſine cerebro, throni contumeliam, ex qua fatuè ambit ad honorem gloriam, plauſus ab improbis, in libertatem quærentibus ſpecimina pietatis: mirabiliſque dicitur, quando non regit, ſed regitur; quoniam tunc extollunt uſque in cœlum Superiorem ut mirabilem, ſi in legum obſervantia ad placitum ſubditorum permittit relaxationem.

Eſth. 15. à 16.

Magnus plauditur à ſubditis improbis, qui indulget refringi leges.

3 Procedamus ultrà. Rex erat, ſed uti Rex non ſignatur. Iurè. Rex debet eſſe totus legum, quia lex viva: taceturque throni gloria; quia Regis amittit inclytum nomen, qui indulget propter uxorem coram cunctis frangi legem. Nomen Regis mutavit in miniſtrum, dum Regem vocavit Angelum. Omnes ſunt adminiſtratores, ut impleantur ad unguem præcepta Regis: & ut fractà lege exponitur regiminis dedecus, ſignat miniſtros; quippe ſolemne miniſtris, propter uxores, frangere uſquequaquè leges. Iuxta leges, virtutibus datur præmium, & flagitioſis ſupplicium. Si Princeps complacet legi, caret apud pravos Angelicà conditione. Non eſt mirabilis in oculis eorum, modò cum præmio aut ſupplicio incumbat tenori legum: reciſsàque lege mirabilis prædicatur, qui in throno ab encomiaſtis deſpicitur; ſiquidem ſupponitur fractio legis, ubi à ſubditis Superior extollitur ut mirabilis. Ad quem ſpectabat, legem cuſtodiri, neſcientià tranſgreſsionis poterat excuſari. Aſſuerus legis deſpectum vidit, & affectu erga legirupam approbavit; ex quo mirabilis plauditur, quùm lex offenditur, & etiam throni maieſtas, gliſcente audacià, quoniam vigebat impunitas; qua ille videbatur Angelus, ſed muneris throni indignus: & quamvis Rex ſit, haudquaquàm ſignatur Rex; quoniam dedecus throni, voces legis non audire, & prætermitti flagitia; quaſi lex non eſſet lata. *Valdè enim mirabilis es.* Non ſolùm mirabilis ſed valdè. Magnus iudex ſine felle. Ita avet populus effrenis, ſtudioſus libertatis; ut vivat ſine cenſore, vel lege vel ſine lege: quandoquidem ab illo plauditur ut mirabilis; qui tacet ſtultè, quamvis videat tranſgreſſores. Si mirum eſt quod novum; in præſenti articulo ſanè mirandum, quòd tranſgreſsio exiret impunis, & lege fractà coram oculis Regis.

Sæpè à miniſtris fractæ leges propter uxores.

Non mirabilis Præſes, qui effertur à ſubditis ut mirabilis

4 Index ſubditorum relaxationis, erat argumentum laudis. *Facies tua plena eſt gratiarum.* Amabilis gratuſque exhibetur, dum totus tenor regiminis proculcatur. Non gratus gratijs, ſed ſtolidus, apud quem nullus iudicatur iniquus: qui ad omnia connivet, qui omnia omnibus indulget, qui videt mala nec hiſcit: & qui legum inimicus, ſubditis dicitur gratus; quoniam plaudunt gratiſsimum Superiorem, in quo invenerint ad votum huiuſmodi fatuitatem. Nonnulli, modò non malè apud ſubditos audiant, parùm de legibus curant. Non benè moderari cupiunt, ſed ſine regimine moderari. Modò audiant Angelum eſſe, totum impune. Modò fiant, etſi non ſint, amabiles; quid ad illos ſubditorum tranſgreſsiones? Modò imperent, quid quòd ſubditi peccent? Totum ſtudium haud in imperium iuſtum, ſed in imperium. Modò illos in munere tranſire permittant; cuncta permittunt tranſire. Sunt multa: vel plura tranſeant. Adinſtar Abſalomi, cunctorum iniquitatibus aſſerunt favere leges; ut cuncti illius celebrent iniquitates. Grati ſunt, per quod ingrati & odioſi: & dum uti grati, uti mirabiles, uti Angeli à ſubditis extolluntur, eorumque deſcribitur facies plena gratiarum; ipſorum, muneris & moderationis fit ludibrium: quandoquidem quæ in Præſidibus tota ac pleniſsima gratia, totum in ſubditis fœdiſsima corruptela. Fovet incuriam, nutrit audaciam, iuvat impudentiam, fricat ita frontem; ut nec pudeat coram Præſide iterare iniquitatem. Vide *Taut.* 8. *Did.* 2. *n.* 13.

Quæ plauditur lenitas eſt iniquitas.

Et in cunctis gratia, morū fœdiſsima corruptela.

5 Ex præſenti articulo conſtat. Eſther. ut diximus legem fregit, Aſſuerus prætermiſit. *Nec his contenta procidit ad pedes Regis.* Sanctius hic, n. 8. *Iterùm Eſtherem adiiſſe Regem, non vocatam.* Apte Ber-

Cap. 8. 3. Sanct.

Ber-nard. d. *Crimen quod indulgetur, iteratur.*

Bernardus vocavit impunitatem, *tranſgreſsionum nutricem*: etenim ſi non vocata incurrebat in pœnam ob legem fractam; haud renuit iterare indultum peccatum, quippequàm ſemel indultum. Pridem timuit, quia periculum cognovit: modò in eodem exceſſu, nihil timet. Facta, vindicis amabilitate, Angelica conditione, tranſgreſsionis indulgentia: tota Superioris facies plena gratia, ex exceſſu nulla delinquenti pœna. Non timet iram iudicis accendi, quæ iurè exardeſcet iteratione diſsimulatæ culpæ? Nullo modo. Qui indulſit, indulgebit. Qui indultus, quippe impunis, iterabit. Haud pectus timore pavidum, ubi nullum ex tranſgreſsione periculum. Pende: in primo ingreſſu mentio legis fit: *cap.* 15. 13. in ſecundo, nulla: tantùm exponitur gratia.

Verſ. 4.

Ex more ſceptrum aureum protendit, quo ſignum clementiæ. Hiccine effectus ex more indulgentis, qui non iuſtitiæ, ſed tantùm intendit gratijs, fotâ ſubditorum audaciâ ex impunitate, repetitâ tranſgreſſione: etenim Præſide blando, gratiarum pleniſsimo vultu, ſemel indultâ culpa; legum in vindictam tranſgreſsionum, nec memoria. Ni fallor ibi huiuſmodi fatuitatis micat cauſa.

Copiâ & corruptione gratiarum, nec memoria legum.

Verſ. 3.

Procidit (dicitur) *ad pedes Regis.* Primò, quia legem fregerat, Aſſuerus *ardentibus oculis furorem pectoris* indicabat: & continuò quievit? Utique. Ad pedes eius, quæ deliquerat, procidit. Hoccine blandimen in pectus furens, ubi in regimine demens; in quo deſignatur ſtoliditas Præſulum, qui propter adorationem appetunt thronum: igitur cunctas leges indulgebunt allidi; modò obtineant, à ſubditis adorari. Indicavit ante adorationem, oculis ardentibus furorem pectoris. Ita qui infatuati in throno. Fecit furore, quod debebat zelo. Lex & coram illo fracta fuerat; verùm necdùm quæ fregerat, adoraverat: adorationeque placatur, qui propter legem deluſam in furorem convertitur; ut clareret quo intuitu, iraſcebatur in throno: ſiquidem haud commotus propter reſciſſam legem, ſed propter omiſſam ex incuria optatam adorationem.

Leges ad lubitum ſubditorum, ſi Præſides adoratione moventur.

Haud hi attoniti celſitudine, deſiderant obſervantiam legum, ſed in officio dominium. Non fulgent illarum vindices, ſed propriæ ſtolidæ vanitatis: igitur ſi interfuerint adorationes, haud dolent vulnera legis: verùm ſi tantiſper aliquomodò defecerint; in prætermittentes irruent, ſumentes legis obſervandæ ſpeciem, uſque in furorem. Elucet itaque quàm longè regimen à ratione, dum videtur à cunctis furorem eſſe.

6 Cum grano ſalis ſubditis ſanè exhibenda facilitas, aliàs erit in morum corruptionem blanda crudelitas: igitur regimen undecumque tyrannicum, miniſtrare gladium furentibus in interitum. *Pacis lenitatem vitiorum eſſe nutricem, niſi prius aſperitas zeli mordacem eis inſperſerit ſalem; ſicut & carnes vermeſcere facit clementia temporis, niſi deſiccaverit eas fervor ſalis.* Ita Guerricus, de *S. Benedict.* ſerm. 4. n. 2.

Guerric.

Neceſſaria his aulicis (ſtudijs Taciti & Machiabeli) SS.PP. auctoritas, ut ab illis, exitu ad votum gaudentibus, cognoſcatur ſtoliditas. Gregor. Magn. 2. *Paſtor.* cap. 4. & lib. 1. Epiſt. 9. inquit: *Sæpe Rectores improvidi, humanam amittere gratiam formidantes, loqui recta libere pertimeſcunt. Iuxta Veritatis vocem, nequaquàm iam gregis cuſtodiæ paſtorum ſtudio, ſed mercenariorum vice deſerviunt; quia veniente lupo fugiunt, dum ſe ſub ſilentio abſcondunt.*

Gregor. Magn.

Infirmati ſunt & ceciderunt: quaſi iam deſperati, deplorantur: igitur ita oppreſsi conſternatione propter gratiam futilem, ut deficiente ſpiritu, iam plenè amiſerint vocem. Sciunt ſine voce, ſubditorum gliſcere virus vulnerum; & infirmatæ ſunt contra eos linguæ eorum: equidem præ formidine, non ſolùm non valent uti canes, mordere; ſed nec latrare; ſubditique in peius lethaliter vulnerati procedunt, quippequàm à medico, cuncta tamquàm levia tranſeunt: ut bona, prætermittuntur, inſanabili vulnere; quia neſciunt ægrotos eſſe, ſubeuntes ſummo periculo mortem, antequàm expellant contractam dulciter infirmitatem.

Linguâ Superioris mutâ, pravitas in peiora.

Innuit Paulin. *Natal.* 10. à verſ. 283.

Terra cor eſt, culpæ pravi ſunt rudera cordis,
Luxus iners, impurus amor, maculoſa libido.
Has igitur ſpinas, hæc rudera mentibus hirtis
Evellere eſt opus, & primùm hanc egerere fibris
Cunctorum ſtirpem ſcelerum; quia pullulat arbor
Infelix. Domini radicitùs illa ſecuri
Ita cadit, noſtris ut numquàm germinet arvis.
Hæc ſi præciſo de nobis fomite radix
Aruerit; cadet omne nefas, vitium omne peribit.

Paulin.

7 Ulcus, ut ſanetur, aperiendum; quod infatuatis munere, videtur munile aureum, pancratica, athletica ſalus, nequaquàm ulcus. Vulnus in ſubditis, ulcus in corde Superioris; ſiquidem vulnera exterioris relaxationis, ex ulcere naſcuntur viſceribus malè affectis. In lavacrum Aaronis Summi Sacerdotis & eius filiorum (quando ingreſſuri Sanctuarium.) *fecit Moyſes labrum æneum de ſpeculis mulierum.*

Exod. 38. 8.

Haud ex ſpeculis abſolutè, & nitidis, ſed ex mulierum ſpeculis. Quælibet ſufficere videbantur, ut ſiquæ maculæ prævisæ corrigerentur: cur igitur ut vel levis in Superiore & ſubditis evaneſcere macula, in lavacrum fœminea confringuntur ſpecula? Speculum mulieris, iuxta ſententiam Publ. Syri, in *Mimis*, v. 13.

Publ. Syr.

Aut amat, aut odit mulier: nihil eſt tertiũ.

Hoc comminuendum ſpeculum, in Superiorum lavacrum, ſi amplectens munus, viderit in ſubditis, incuria, aut ſtudio nævos; ut floreat candor morum, poſsint & ſine pudore cunctis oſtendere vultum; in quo nec nimia facilitas, neque auſtera ſeveritas: quandoquidem vultus contractus fronſque caperata ſubditos reddit tremulos ad puſillanimes; & gratia nimia conſtituit parrhaſios & inſolentes.

In illo nec nimia facilitas, nec auſtera ſeveritas.

Inter ſpecula, refert Ioann. Baptiſt. Port. in *Magia natural.* lib. 17. à cap. 1. aliqua fieri, in quibus videntur fœda, quæ pulchra, & econtrà pulchra quæ fœda. Hæccine ſunt ſpecula mulierum & animi ſtultorum, imprudentum Superiorum? etenim alij cuncta ſuperciliosè aſpicientes, perſonam induunt ſemper acerrimi iudicis, neſcientes parcere, rugosâ fronte, ac perpetuâ amaritudine, captantes in animam iuſti & ſanguinem innocentes condemnantes, nati in ſcopulo, nutriti lacte ferino, quorum animus ſingularis ferus oves vel non errantes depaſcit, Septaque circuit, quærens quem devoret.

Unde furioſus & infatuus?

In his poteſtas culminis, tempeſtas mentis; quando gaudere debent ſingularitate dignitatis, & æqualitate conditionis. Superbia eſt æqualibus dominari, cùm debeant tantùm præeſſe; *quamvis plerumque à ſubditis etiam ſancti timeri appetunt* (inquit Gregor. Magn. 21. in *Iob* cap. 10.) *Sed quando ab eiſdem ſubditis Deum minimè timeri deprehendunt; ut humanâ ſaltem formidine peccare metuant, qui divina iudicia non formidant. Cùm verò deeſt vitium quod corrigatur; non de excellentia poteſtatis, ſed de æqualitate conditionis gaudent, & non ſolùm ab eis metui, ſed etiam pluſquàm neceſſe eſt, honorari refugiunt.*

Gregor. Magn.

Volentibus adorare dixerunt Lyſtris Apoſtoli: *Nos mortales ſumus, ſimiles vobis homines.* Princeps illorum Petrus adoranti Cornelio, dixit: *Surge, & ego ipſe homo ſum.*

Act. 14. 14. Cap. 10. 26.

In eum directa eſt adoratio, quia miraculis & dignitate viſus eſt ei pluſquàm homo: nihil in honore admiſit ultrà, doctaque à Petro Superiore modeſtia: igitur ſuſcipiens venerationem ratione dignitatis, reſpuit propter æqualitatem conditionis; taxans arrogantiam Superiorum, ſe adorantium, atque proiectionem ſubditorum, ex qua adorationes hominis in culmine dignitatis; ſed indignæ adorationes: ſiquidem illi inflari, tumeſcentes, ut clareſcat dignitatis potentia; in cunctis, & erga cuncta utuntur, ſeu potiùs abutuntur virgâ cenſoriâ. Verùm hoc aliàs.

Illius modeſtia regimini neceſſaria.

Gaudent timeri, & de mœrore gaudent. Ridet Rufus Feſtus Avianus, *fab.* 23. ſuccinens.

Convenit hoc illis, quibus eſt permiſſa poteſtas,
An præſtare magis, quàm nocuiſſe velint.

Avian.

8 Alij verò contraria ſubditis obijciuntur ſpecula, in quibus vel fœda pulchra, ad inſtar ſimiarum obvijs oſtentantes uti venuſtam philocoſmam deformitatem filiorum; in quo ridetur affectus ſine mente pravus vel ſtolidus; cùm omnes derídiculos aſpiciant cercopithecos. Facies peccatorum ſumunt, calculum ſceleribus adijciunt, quin reſilire poſsint à crimine, Præſidum approbatione: etenim ab errore haud revocantur, & minimè ab audacia compeſcuntur; dùm peccator à Præſide in deſiderijs ſuis laudatur & iniquus benedicitur. Præſes probat quæ non reprobat; quæ nec odit, amat: conſtruit quod non deſtruit, & ſimul amplectitur quod non fugit: laudare enim cenſetur, quæ minimè deteſtatur: ſubditique præcipites corrunt in mala, indulgentiæ facultate, dantque in manus de quies non poterunt ſurgere.

Pravi licita arbitrantur, quæ à Præſide permittuntur.

In malum prona natura, libertatis avida: ſi nulla ſit diſciplina, toto cæcoque impetu dovolvitur in nocua; quippe iam licere ſeducta ſpontè arbitratur; quicquid fatuè à Superiore permittitur. Hicne erit medicus, qui fovet flagitia in vulnera; nec illorum corruptioni apponit medicamenta? *Caſus tuus inſanabilis in mortem*: dicit Siracides: & Propheta: *inſanabilis fractura tua, peſsima plaga tua.*

Eccl. 28. 30. Ierem. 30. 12.

Malum, quòd ſine medicina facta plaga. Peius, quòd inſanabilis; ſed peſsimum, quòd deduceret infirmum uſ-

Peſsimus confeſſarius, qui non medicus, ſed paraſitus.

que in cruciamina mortis. Verùm quare tanta mala? Ex Præſidis indulgentia: equidem plaga eſſet ſed non peſsima, ſi opportunè adhibita medicina: etenim cùm medicus eſſet, qui ſciens, medicamina neſciret; loco ſanitatis, à facie inſipientiæ, corruptæ ſunt cicatrices. Domitianus ægrotante Tito, in medicamina miſit venena. Vide Sueton. in eo. Haud aliter in ſtulta indulgentia Superioris, ſubditis ægris: igitur ſumma malitia, vel deſipientia, non ſolùm quod fieret plaga, ſed plaga peſsima; quippequàm diſsimulationis veneno in medicamen adhibito; quod vulnus ex ſe futiliſsimum & leve, nequit ſanari, nec ferro nec igne. Computruerunt viſcera, quippe cor uſque pervenerunt toxica: unde per omiſſum à medico medicamen, confecta plaga peſsima inſanabilis in mortem, Duriſsimam ſanè iudicium his qui præſunt. Sanguinem huius Dominus requiret de manu beſtiæ: etenim congruit dumtaxàt conditioni beſtiarum Præſolum, abdicere ſalutem ſempiternam ſubditorum. Hinc additur *inſanabilis* caſus *in mortem*. Cecidit anima crimine, vulnus computruit prætermiſsione: & non ſolùm ſignat lapſum ex quo fractura, inſanabilem, ſed etiam in mortem; quippe ex virulentia vulneris, pereunte corpore, morbus invaluit uſque in perditionem animæ. Repletà igitur malis animà, inferno appropinquat vita. Servus ſciens voluntatem domini ſui, & non faciens; plagis vapulavit multis. Adi Bonaventur. de *Sex alis*, cap. 3. & 5. & Gregor. *Paſtor.* lib. 3. cap. 23.

Unde vulnus criminis leve lethale.

9 Quid N. Glorioſus Patriarcha? *Neque diſsimulet peccata delinquentium* (à Preſide diſsimulanda quælibet præter peccata; quippe illius videtur facultas, levis vel gravis permiſſa libertas) *ſed mox ut cœperint oriri, radicitùs ea, ut prevalet* (alibi legi: *Ut prævalent*, quia quælibet indulgentia nutrit vitia non ſolùm ut laſciviant, ſed ut prævaleant) *amputet*. Idem permittere pullulare ac vitia florere: nullaque erit vel in religionis floribus gratia; ſi florent vitia. Egent falce, mox ut cœperint oriri. Amputet, quia tempus putationis advenit; & radicitùs: ſiquidem modicum fermenti totam maſſam corrumpit: fructuſque deſipient in ſapore, quia ferunt aliquid radicis amaræ: qua quidem læſi etiam venena cognuſcunt, ſed inſanabiles quando corruptionem uti moribundi ſentiunt. Cauſam non aliam obijcit Ieremias. *Inſanàbilis fractura tua, peſsima plaga tua. Non eſt qui iudicet iudicium tuum ad alligandum. Curationis utilitas non eſt tibi.* Maluend. *Iudicium tuum ad medelam. Medicinæ curativæ non ſunt tibi.* Cœperunt oriri vitia, nec in principio amputata. Unde pòſt medicamina inutilia, quoniam præ vulnerum putredine, infirmitatis corruptio prævaluit ex tempore medicamini. Neceſſe erat iudicium medici, haud languori blandientis, ſed gladio carcinoma reſecantis, pungentis, urentis; ut ferro & igne, ſummoque dolore levaritur pars læſa, quæ peſte tacta, ſanabilis prorsùm; modò apponeretur maturè medicamentum. Plaga medico levis viſa, & facta eſt inſanabilis, quia medico viſa levis. Unde medelæ prætermiſsione, veneno interna petente, ad curationem inutiles medicinæ; vel quia erroneum & falſum medici deſipientis iudicium, vel quia prætermittens vulnus, iudicio carebat medicus: etenim dumtaxàt inſanus poterat plagam dicere levem, ad quam cuncta medicamina nullam habebant virtutem. Quid in plagis ſaucij cordis, ſi perniciosum iudicium vulnere carnis, ſerpente præ malitia ſubità morte; quoniam medicus ſtultus prædicabat, nihil eſſe? Noſtrates: *Suma laſtima, que diga el medico de una herida de muerte, que no es coſa.* Quia levis plaga, negligitur: verùm levis non videtur, ſed homo moritur; eò quod morſus videbatur pullicis, & erat aſpidis.

S. Ben.

Præſidis indulgentià florent vitia.

Verſ. 13

Quod videtur vulnus leve, incurià fit inſanabile.

10 Præterea. Haud dicitur, defuiſſe conſilium, aut iudicium reſpectu plagæ, ſed reſpectu medelæ. Plaga cognita, ſed utpotè levis, ſine medicina relicta: & modò nulla medicinæ utilitas ad medelam, medico lethalem volente curare plagam; quippequàm quod vulnus cutis, prætermiſſum, tabe tranſivit uſque in ulcera cordis: inſanabileque factum dum priùs habebat medicamentum; igitur ubi lethale cognitum putredine vulnus, nullus tunc erat medicinæ locus. Fatetur vel Ethnicus, 1. de *Ponto*, Eleg. 4. à v. 21.

Dũ grave cognitũ, non habet in medicamine auxilium.

Afferat ipſe licet ſacras Epidaurius herbas,
Sanabit nullà vulnera cordis ope.

Ovid.

Elucet ex textu curatio impoſsibilis, plagaque inſanabilis; equidem corruptio altè ſuffuſa medullis. Iuxta Celſum *lib. 5. cap.* 1. percuſsi cordis ſigna ſunt ſanguinis copioſi vomitus, venarum languor, remiſſus color, genarum pallor, frigidus ſudor, teter odor; unde matura mors ſequitur. Modò textus ſacer intelligitur. Non eſt qui *iudicet iudicium tuum ad medelam*, ut cordis ſaucij ſolicitet medicinam. Medicus per-

Signa læſi cordis.

ſeverat in iudicio priori, vulnus ſcilicèt remittendum, quippe leve. Ægroti iudicium, eſſe vulnera gravia, etenim torquentur viſcera, cuius ſigna ſymptomatis, languor virium, evacuatio venarum, odor peſsimus, calor & color remiſſus. Non creditur; quia intimè dolens, quaſi ſine dolore iudicatur: moriturque vulnere inmedicabili, quia non fit à medico iudicium de iudicio ægroti; ſiquidem eius pravum ſtultiſsimum iudicium, vulnus, ſcilicèt, ut leve prætermiſſum; prætermittendum: unde deſpicitur lauguor (quicquid languentis dicat & clamtitet dolor (verùm dicit mortis exitus, quàm grave, quod leve iudicabatur à medico vulnus: cuius incurià immedicabilis plaga, igitur videt ingraveſcente ſanie per viſcera, deploratum; quin pro tunc habeat ex medicina auxiliatrice remedium.

Cor de morbo clamante ægroto non creditur à medico?

Cernis, ut è molli ſanguis pulmone remiſſus,
Ad ſtygias certo tramite ducat aquas.

Id. ibid.

11 Quis ſiccis oculis aſpicere valet huiuſcemodi exitus, ubi blandimine medici cenſentur uti levia vulnus & vulnus? *Ante omnia* (ſubdit N. Glorioſus Magiſter, ibid.) *ne diſsimulans, aut parvipendens ſalutem animarum.* Pereunt enim, dum dicit medicus, ægrotos vivere ſanos, cùm non habeant, de quo doleant, iudicentque (vel corrupto è vulnere corde, & ſaucio uſque in intima pectore) nulla ineſſe nocua vulnera, cùm ulla medicina non ſit appoſita. Quare licèt conſcientia dictet læſionem, & lex conſcientiæ ægritudinem; cùm non videant à medico medicamen in plagam; arbitrantur vel levem eſſe, vel nullam. In contextu iudicium pravum exponitur & error arguitur. *Caſtigabo te in iudicio* (dicit Dominus) *ut non videaris tibi innoxius.* Opponitur iudicium Dei ex malitia vulneris, medici iudicio vulnera prætermittentis; cuius gratia ingrata, plaga ſine medicina, cùm indulgere ſine correctione fas non ſit, quod caſtigatur in iudicio amantis Dei: etenim pœnis luitur, ut vulnus in correctionem ſanetur. Caſtigat, ſed in iudicio, vulnus, ut non ſit amplius: quandoquidem ubi excedit, vel nulla adhibetur correctio, non fit curatio; quia totum ſine iudicio. Pende cauſam. *Caſtigabo te in iudicio, ut non videaris tibi innoxius.* Unde leges tranſgrediens, ſibi videbitur? Si non corripitur. Hinc origo corruptelæ in perditione animarum, propter medici, ſimul iudicis, ſilentium. Si levis plaga, ut plaga oſtenditur, & acri medicamine corrigitur; nec medicamem iterùm in dolorem timetur. Refugit animus iterare vulnus; quia medicina dolet, & pœna pungit. Dum vulnus, ut non vulnus prætermititur, excuſatur, aut indulgetur; uti vulnus non cognoſcitur, nec quæritur medicina, cùm non habeatur ut plaga. Ex legum fractione cum toxico inferuntur vulnera uſque in cordis penetralia. Uti lethalia ſignanda à medico ſunt, ne pereat ulcere cor. Si non oſtendit, ſaucius minimè cognoſcit; nec ſe arbitratur dignum pœnæ, ex contratione peccari; quoniam ſi eſſet peccatum, à iudice ſupplicium, à medico pro correctione ineſſet medicamentum: Dominuſque caſtigat delinquentem ut iudex & medicus, ne ſibi videatur innoxius: & ſimul indicet quanta in animabus mala ex criminum ſtupida, execrabili indulgentia: igitur ex defectu correptionis; qui plenis criminibus & flagitijs, ſeſe, vel legibus fractis, arbitrantur innocentes. Quid magis fatuum? Nihil, ſed maius periculum, ubi ex defectu medicinæ, ita vulnera exulcerentur animæ; ut quando cognita, & medicamen appoſitum, uti inſanabilia, in illo nullum ſit medicamentum. Accinit Perſius Satyr. 3. v. 63.

S. Ben.

Acrius vulnus, quæ iudicatur ſalus.

Verſ. 11

Correctione prætermiſſa, pravitas morum iudicantur innocentia.

Helleborum fruſtrà, cùm iam cutis ægra tumebit.
Poſcentes videas.

Perſius.

12 Hæc vulnerum levitas? Hæc medici delectabilis facilitas? Hæc æſtimanda ſuavitas? Peſsimus medicus qui lactat ægritudinem, & adinſtar aſpidis infert dulcedine mortem; in qua ſi tunc cognoſcitur morbus, maius (quippe inſanabile) patet ex ſimulatione diſsimulationis virus. Cauſam exponam, *Didaſcal. ſeq.* Non eſt amor patri, venena permittere nocitura filijs; nec furioſis miniſtrare ferrum in iugulum, ut compeſcat ad tempus morionum fletum. *Non eſt amor* (inquit Scribani in *Medic. religioſ.* lib. 1. cap. 12.) *odium eſt amoris pallâ tectum. Neque medicus ille laudandus, qui ne offendat, nec mœrore afficiat ægrum; morbum ſimulat, remedia negligit. Indignetur æger, exurgatque in iras, acerbioribus medicamentis provocatus: non ideo aut deſperandus morbus, aut deſtituenda curatio. Laudabit ubi convaluerit, duras medici manus.* Aliàs ſi blaudum pectus, peſiſteret morbus, & æger iaceret, ſi iaceret, deploratus. Quanta ſolicitudine & induſtria ſolicitat mater, puerum, ne vulneretur, dimittere ferrum, caſu deſumptum? Non quie-

Quanta Præſidis crudelitas, in crimino ſos facilitas.

Scriban.

quieſcit, quoſque dimittat; ſed illicò verberat, ne iterùm ſumat: inſtruitque verbere, ne cadat innocens inconſiderato vulnere. Cum ſocordia fatuæ exceſſuum indulgentiæ, ſpinæ ſunt animæ. Dicemus ergo, ut ſubdit Paulinus, d. v. 282.

—*Unde ſpinæ naſcuntur in agro.*

Paulin.

DIDASCALIA V.

Non dignitas in honore, honor ſine poteſtate.

1 SESE omnes amant; quin ſolicitudo ſit, an ſe decipiant. Quæ ad ſpeciem videtur motuum effrenium correctio, erumpit morum corruptio: etenim dum comprehenditur error, apparet latens diſsimulatus amor. Haud hoc, vivere ad legum iudicium, ſed ad placitum; dum ſingulis lex videtur vivere ad votum: qua de cauſa Nemeſi frænum & menſura dicantur, ut affectus immodici à Rectore temperentur: ſiquidem, quos ultra rationis menſuram evexerit inordinata libido, compeſcendi legum & pœnarum freno; quippe ſine fræno viventes (unde revocari non valeant) corruent præcipites. O iudices! O medici! Venienti occurrite morbo: & ut canit Perſius, *Satyr.* 3. à v. 32.

Frænum & menſura, adinſtar Nemeſis, ſint in manu Superioris.

—*Stupet hic vitio, & fibris increvit opimum*
Pingue: caret culpa? Neſcit quid perdat: & alto
Demerſus, ſummà rursùs non bullit in unda.
Haud alia ratione velis, cum dira libido
Moverit ingenium, ferventi tincta veneno.

Perſ.

Sanè, ni viderint in moderatore frænum, prodit quaſi ex adipe iniquitas eorum. Animus pravus haud facilè flectitur, quamvis in pilo tundatur. Naturam efformat è vitiorum conſuetudine: inquinatæ ſunt viæ illius in omni tempore: & modò videat effugium ſine ſupplicio, non movebitur à generatione in generationem ſine malo. Ligna curva igne dumtaxàt redduntur recta. Hæc erit in pravos, ut ferro dirigantur, diſciplina: igitur ſi viderint in Præſide indulgentiam, ſocordiam, vel diſsimulationem; numquam valebunt redigi in ſtatus rectitudinem: dimiſsi namque in deſiderijs cordis, ibunt in adinventionibus ſuis, quaſi non eſſet Præſes. Rigoris coërcitione, quaſi catenis, libertas ne noceat libertati, religanda.

Pravitas impunita, quàm cæcus!

Virtutem ut videant, intabeſcantque relicta. Id. v. 38

2 Innuit præſens Tautologia. *Sedet* (dicitur) *ſuper ſedem ſanctam ſuam.* *Sedes* indicat poteſtatem in maieſtate regiminis. *Sedens ſuper ſedem*, miniſterium in regimen poteſtatis. Si ſimul unita, proculdubiò ſedes ſancta: textuſque ſedentem & ſuper ſedem deſignat; quippe ſuper ſedem non ſedet, qui ſedet tantùm ut ſedeat. *Aut oportuit* (ait Bernard. *Epiſt.* 87. *n.* 3.) *gregem dominicum, minimè ſervandum, ſuſcipere; aut ſuſceptum, nequaquàm relinquere.* Miniſterium implere, iubet diſcipulum Paulus, ne ſit in munere ſine munere. Habet miniſterium honorem: habet poteſtatem, ut in honore arceantur, vel compeſcantur mala, è quibus æternæ damnationis pericula: & dum habet in ſubditos officium publicum, in honorifico officio (ut impleatur) præcipit exerceri miniſterium; quippequàm in muneris complementum non adducitur, ſi propter honorem honor ſine miniſterio habetur. Erit enim infulata ſimia, vel deridicula ſtatua. Utinàm fiat totis viribus; quòd firmum in virtute, ſubditorum ſtet pectus, cùm vel viſà Præſidis virtute, & etiam poteſtate cadat animus! Haud flectaris, nec movearis, moto ſubditorum corde. *Miniſterium tuum imple. Erit enim tempus, cùm ſanam doctrinam non ſuſtinebunt; ſed ad ſua deſideria coacervabunt ſibi magiſtros, prurientes auribus: & à veritatem quidem auditum avertent, ad fabulas autem convertentur.* Hæc illorum opera. *Argue, obſecra, increpa.* Hæc virga directionis; quæ non directionis, modò vitia prætermiſeris. Dociles *obſecra*, negligentes *increpa*, inquietos & indiſciplinatos *argue*. *Miniſterium tuum imple*: igitur ſi abeſt à pravis continuà diſsimulatione ſupplicium, non impletur miniſterium: imò ſubditi à veritate auditum avertent, magiſtros in corruptelam inquirent, ad vana corda convertent, leges proterent; inſtituta deſpicient, ad lubitum viventes & voluptatem; quaſi non haberent Præſidem. Efformatur in ſplendorem muneris miniſterium, ex ſeveritate, & benevolentia: ex iuſtitia & gratia; quia miniſter & medicus & iudex, uti pater & magiſter. *Miſcens temporibus tempora.* (ait Doctor Monachorum Benedictus, *Regul. Sanct.* cap. 2.) *terroribus blandimenta; dirum magiſtri, pium patris oſtendat affectum.* Honor completus officiorum, miſericordia & iudicium: implerique miniſterium commendat Paulus, ut floreat Præſes & munus. Ex conſortio iuſtitiæ & gratiæ, complementum muneris conſtat: minimè impletur, ſi aliquid aliquomodò deficiat: deficiuntque miniſteria, ſi in miniſtro totum gratia; quippequàm tunc officium, ſed non completum: nullumque miniſterium, dum non completur officium. Vernaculè: *No ſe cumple en el cargo, ſino ſe cumple.*

Pſal. 46. 9.

Bern.

2. Tim. 4. 5.

Vel abdicandum officium vel implendum miniſterium.

Verſ. 23

S. Ben.

3 Si Præſes pater, ubi honor? Si iudex, ubi timor? Si magiſter, ubi doctrina ſana? Si medicus, unde tot ulcera? Ex Præſidis ſocordia, & criminum indulgentia, qua fovetur corruptelæ virus, relaxationis vulnus, dignitatis dedecus, inſolentia ſubditorum; quippe Præſes ut miniſterium habeat, non adimplet miniſterium. *Perfice miniſterium plenè*: Alapide dicit. Appoſitè: ſi non plenè, vacuè: non vacuum miniſterium, ſi habet miniſtrum: Paulusque non ſolùm monet de miniſterio, ſed de miniſterij plenitudine; etenim lamentabile, quòd Præſide habente officium, cum Præſide appareat vacuum: ſitque Præſes munere ſine munere Præſidis: quandoquidem inſipienter attonitus, inſenſatus, quaſi non haberet munus. Vide dicta, *Tom. præced. T.* 5. *D.* 5. *à n.* 2. Factis luminaribus, poſuit ea Deus *in firmamento cœli, ut lucerent ſuper terram, & præeſſent.* Utrumque Conditor nectit. *Ut lucerent & præeſſent.* Præſides conſtituit, & dignos munere elegit: etenim ægrè admittitur in Præſidem, qui non habet ex dotibus ſplendorem. *Ut lucerent, & præeſſent.* Quomodò præſidentià illuminabit, qui non lucet? Super terram erit ſanè in irriſionem, ſi viderint Præſidem: etenim nihil magis reſibile, quàm indignus in lucida dignitate. Priùs dixerat: *Fiant luminaria in firmamento cœli, ut luceant & illuminent.* Patet Præſidis officium, & miniſterium plenum; ut ex dedecore defectu miniſterij, muneri diſcant incumbere: ſiquidem minimè ſplendent, modò errantes non illuminent. Non enim funguntur munere luminarium, ſi non exercent officium: igitur defectu lucis, qui illuminari debent, iacent in tenebris. *Fiant luminaria in firmamento cœli, ut luceant & illuminent terram.* Ex illuminatione ſuper terram, conciliant ſibi & dignitati Præſidum gloriam: ſplendor enim micat ſuperioris lucis, illuminare inferiores. Alcim. Avit. 1. *Geneſæos*, à v. 23.

Alapid.

Unde cum Præſide vacuum?

Geneſ. 1 à 17.

V. 14. *Conditio Præſidis digni & indigni.*

Alcim. Avit.

Temperat horrentes aſtrorum luce tenebras,
Contulit ad terras ſublimi ex æthere vultum,
Illuſtrans quodcumque videt.

4 *Fiant luminaria in firmamento cœli.* Siccine ſuper terram exponitur luminarium conditio; quia in terra plures quaſi cœlo dignitatis conſtituti luminaria, verùm ſine firmamento: etenim cùm horum conditores ſint cæca voluntas, & poteſtatis vanitas; potentes in electionibus conſtituunt luminaria, & magna, non ut luceant, ſed ut cadant; quia illorum inſolenti poteſtati ſatis videtur, tumidè dicere: *Fiant*: cæterùm cum illis non ſit voluntas potentia, etſi velit arrogantia; quia nec lucent, neque illuminant in ſolio, liquet perſpicuò, electionum non eſſe factam à Deo. Sunt enim in cœlo throni, verùm non in throno cœli, luminarium apparentià, apparentia luminaria; ſed fumoſa: & quia plorare faciunt uſquequaque virtutem; & quia denigrant toto in curſu dignitatem. Hinc Ieremias dicit: *Aſpexi cœlos, & non erat lux in eis.* Ubi Sol? Defecit Præſes. Non Sol (quantumvis ibi) quoniam defecerat lux. Sol factus eſt niger: & quaſi defeciſſet, cùm in ſolio non luceret. De Ieruſalem eiuſque Rectore loquitur, dum cœlum throni in regimen ſine luce videtur. Nonne erat ibi conſtitutus Sol? Erat, verùm erat niger. Non erat lux in eo. Quare? dicit planè: *Intuitus ſum & non erat homo.* Ad ſolium in quo requiritur homo, ſi homo non eſt, in dignitatis cœlo non eſt Sol: ſine Sole non eſt lux. Quid quòd præſit ſi non lucet? Nigreſcit auctoritas, pallet honoris maieſtas, & coruſcans ſplendor in dignitate; quippe Præſes ut niger ſine ſplendore. Sermo Dei efficax: ſermo hominis loquax: ſed ita electoris efficax inefficacitate dominatio, atque vocalium ambitioſa proiectio; ut cùm nequaquàm ſit Sol, nec lux in eo, quippe nec homo, ut per ipſum in cœlo dignitatis ſplendeat; ſat illius delirantis phantaſiæ, ſi modò dixerit: *Fiat.* Non Conditor, ut luceret, luminaria conſtituit. Qui non homo non hominem eligit. Non eſt lux in eis, ſed arrogantia malitioſa in electore, deſignato in dignitatem dignitatis dedecore: quandoquidem ut ſine ullo ſplendore coruſcet, Solem eligit luminare, quod nigreſcit: cogitans ſimul ſui commendabiliorem ſplendorem regiminis, ex maculis, nævis, umbris & tenebris ſucceſſoris. Verùm de hoc fuſiùs, *Tom. ſeq.* O quantum eſt in rebus inane!

Unde arrogantia eligentium, & dedecus dignitatum?

Ierem. 4. 23.

V. 25.

Palleſcunt dignitates, ſi in Præſide non ſunt dotes.

Sa-